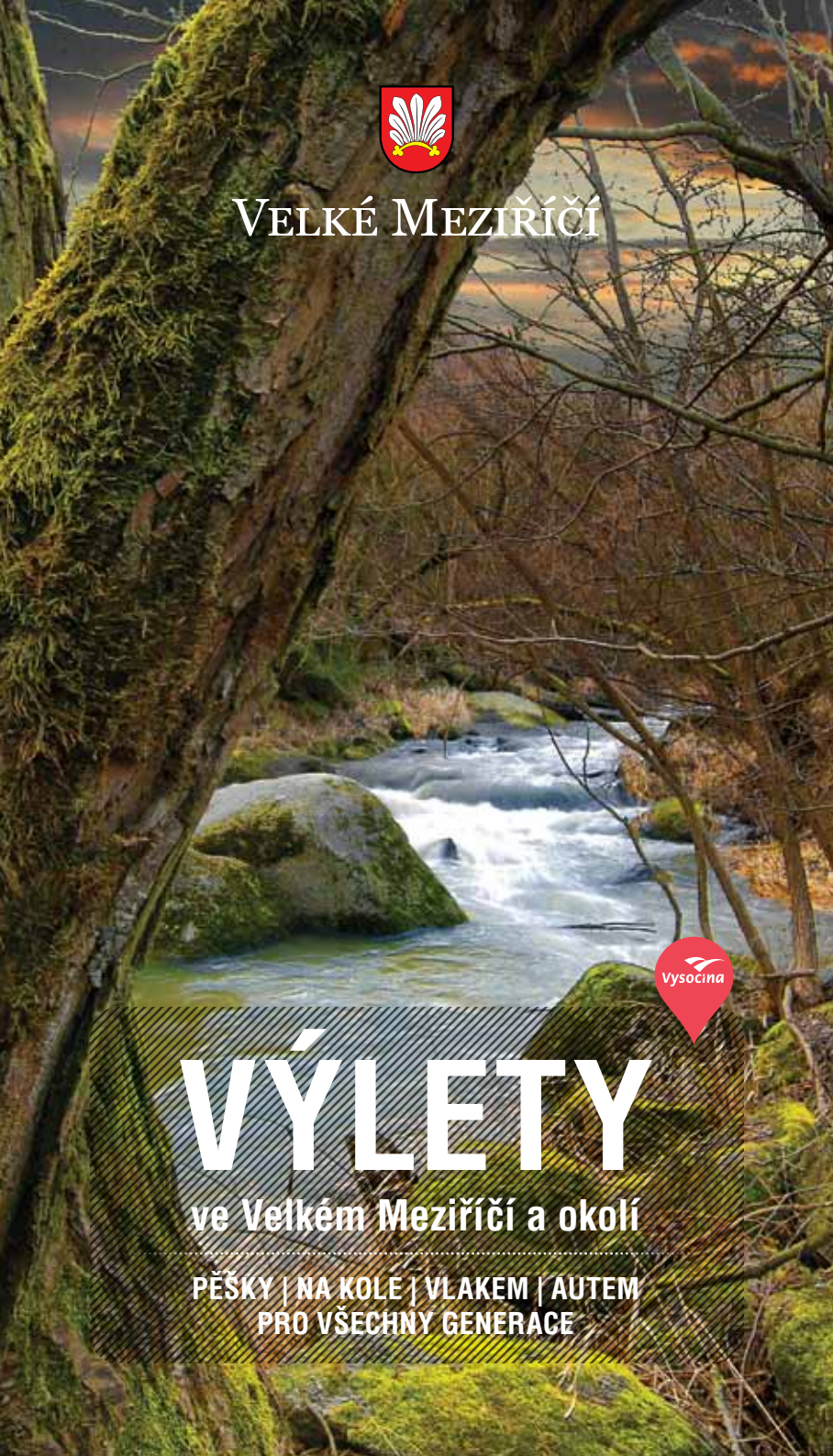

Velké Meziříčí
Vysočina
VÝLETY
ve Velkém Meziříčí a okolí
PĚŠKY | NA KOLE | VLAKEM | AUTEM
PRO VŠECHNY GENERACE

Velké Meziříčí patří právem mezi nejmalebnější města na Vysočině. Díky strategické poloze na soutoku dvou řek bylo založeno zřejmě jako kupecká osada a první písemná zmínka o městě je z 13. století.

Zámek byl původně jedním z nejstarších moravských hradů a v jeho historii se najdou mimořádně pohnutá období s přesahem do evropských i světových dějin. V roce 1415 zde moravská šlechta například sepsala list, ve kterém žádá Zikmunda, aby z vězení v Kostnici propustil Jana Husa. V roce 1914 meziříčský František Hrabě Harrach doprovázel do Sarajeva Františka Ferdinanda d'Este a při atentátu, který rozpoutal 1. světovou válku, vezl následníka trůnu ve svém autě.

Centrum města tvoří náměstí a přilehlé ulice s pozoruhodnými stavbami. Patří mezi ně zejména luteránské gymnázium z roku 1578, radnice a měšťanský Obecník. Náměstí dominuje chrám Svatého Mikuláše s pozoruhodnou vnitřní výzdobou a zdobeným portálem.

Ve městě jsou zbytky židovské čtvrti, dvě dochované synagogy a židovský hřbitov. K vidění je i příbytek kata za hradbami a fragmenty opevnění s bránou.

Velké Meziříčí má statut města už od roku 1408. Ve svých dějinách zaznamenalo období nebývalého rozmachu, kdy se například v roce 1783 stalo namísto Jihlavy i krajským městem. Lidé zde za-

žili ale i povodně, ničivé požáry a morové rány. Na konci druhé světové války zde nacisté popravili šest desítek odbojářů a děsivá událost se zapsala do dějin jako Velkomeziříčská tragédie.

Narodili se zde například spisovatelka Františka Stránecká, průkopník aviatiky a automobilismu Jan Čermák, malířka Zdenka Vorlová – Vlčková, matematik a fyzik František Záviška, sochař Jiří Marek a celá řada dalších významných osobností.

Okolí města tvoří upravená zemědělská krajina s množstvím vodních ploch a lesů. Zvlněný terén nabízí aktivní trávení volného času zejména pro milovníky pěší turistiky a cykloturistiky.

ROZHLEDNA NA FAJTOVĚ KOPCI

Rozhledna byla postavena roku 2015 a pro veřejnost otevřena 20. 6. 2015. Rozhledna je ve tvaru šroubovice DNA o výšce 36 m, se 175 schody. V zimním období je v její podsadě veřejné WC, úschovna/půjčovna sportovních a turistických potřeb, doplňkový prodej map, suvenýrů, balených nápojů a potravin. V letním období tyto služby poskytuje blízká restauraci.

Velkomeziříčská rozhledna na Fajtově kopci je opakovanou držitelkou titulu Rozhledna roku, několikrát totiž zvítězila v celostátní anketě, pořádané Klubem přátel rozhleden.

Cena za vstup činí 20 Kč. Otevřeno je denně od 8 do 21 hodin.

MEZI DOMY, MEZI ŘEKAMI

Celodenní rodinná pěší trasa po památkách Velkého Meziříčí; celá trasa vede městem.

Velké Meziříčí a jeho památky

Výlet začíná na náměstí, kde je k vidění hned několik ojedinělých věcí. **Kostel Sv. Mikuláše**|1|, o kterém je první zmínka z roku 1317 nabízí gotickou dřevěnou madonu, kamenný portál a hlavní oltář z 19. století.

Podsvícený ciferník věžních hodin je největší svého druhu v Česku, věž je v sezóně přístupná.

Naproti kostelu stojí **radnice**|2|, která vznikla postupným spojováním měšťanských domů. Renezanční podobu získala v roce 1528 a úpravný vzhled v roce 1999. V budově radnice je také turistické informační středisko.

Sgrafita na fasádě vedlejšího **Obecníku**|3| si vyžádají delší prohlídku. Budova původně sloužila jako městský pivovar, divadlo i sokolovna. Dnes slouží jako administrativní centrum.

Ojedinělý **renesanční palác**|4| vedle kostela je původně luteránským gymnáziem, které zde roku 1578 postavila Alina Meziříčská. Za shlédnutí stojí zejména kamenný portál a vnitřní arkádové nádvoří. Budova je v soukromých rukou.

Na Náměstí je také **kašna**|5| s opravenou sochou sv. Floriana, žulový sloup|6| se sochou sv. Jana Nepomuckého a **pomník**|7| tragických událostí konce 2. světové války. Brána na spodní straně náměstí, část hradeb a bašta tvoří dochovanou část původního opevnění. Na dohled odsud, hned za řekou a tedy za hradbami je připomínka hrdelního práva, **katův domek**|8|.

K centru města patří ještě **židovské ghetto**|9|, tedy ulice Novosady s dvěma dochovanými **synagogami**|10|. Starší je dnes pro veřejnost uzavřena, mladší z 19. století je využívána komerčně. Ke ghettu patří ještě **hřbitov**|11|, založený už v roce 1650 s celkem 1306 náhrobky.

Nedaleko od židovského hřbitova je také už neužívaný **křesťanský hřbitov**|12| na Moráni, se sbírkou litinových křížů místní výroby a náhrobky zdejších významných rodáků.

Na kopci nad městem je přístupný **zámek**|13| s muzeem. Původní hrad byl postaven kolem roku 1236 a patří tak k nejstarším na Moravě. Stavba kopíruje vývoj stavebních slohů v českých zemích a v muzeu je mimo jiné i expozice, věnovaná dálnici D1.

Zámek obklopuje rozsáhlý park, který přetíná **nejvyšší dálniční most**|14| České republiky, nazvaný Vysočina a vysoký 77 metrů.

V parku lze najít také další most, tentokrát dřevěný a krytý. Cesta přes něj vede až na kopec Tři kříže, odkud je výhled na dálnici D1 a město, kterému jsme věnovali celodenní pěší putování.

4 km

Vite, že jedna z pověstí uvádí Velké Meziříčí jako místo, kde je pohřbený nájezdník Attila, zvaný Bič Boží?

V šeru svítily jen ohně táborících jezdců a obzor, osvětlený plameny hořící vsi. „Kde to vůbec jsme?“ ptal se napůl mrtvý válečník. „Nevím. Mluvili jako Venedi v Zakarpatí. Ale teď lež klidně, musím rány vypálit.“

Bolest a vědomí blížícího se konce přinesly vzpomínky: „Aëtius... ten proklatý Říman vložil dýku a měšec do rukou věrného pobočníka. Myslel jsem, že mu porážku na Katalaunských polích oplatím, ale teď umírám rukou přítele... Ani nevím, kde to jsem... je tady skála... nad soutokem dvou řek... tu vesnici ale mí koně zadupali do země,“ blouzní vojevůdce, Bič Boží, Attila Hun.

Hrob Attily u Velkého Meziříčí je možná legenda, možná pokřivená ozvěna dávno zapomenutého příběhu. Ale to bylo město Trója až do dubna roku 1890 také. Kdo ví?

KUPECKOU STEZKOU PODÉL OSLAVY

Krátký rodinný výlet Nesměřským údolím, zříceniny a houbaření, pěšky i na kole; bez možnosti občerstvení

Velké Meziříčí – Nesměřské údolí – Oslava a zpět

Oslava je větší ze dvou řek, které mají ve Velkém Meziříčí svůj soutok. Její údolí za městem je hluboké, zčásti zalesněné a velmi členité.

Z Velkého Meziříčí Nesměřským údolím vede **žluté značení** až do obce Oslava. Cesta kopíruje koryto řeky s tůněmi a obrovskými balvany. Na své si zde přijdou fotografové i milovníci přírody.

Lesy v Nesměři rostou na strmých svazích, ale v houbařské sezóně stojí takový terén za zaručené bohatý úlovek.

U rekreačního střediska, zhruba ve dvou třetinách cesty, je na relativně vysokém kopci **zřícenina strážního hrádku Templštejn** z přelomu 13. a 14. století. Jsou to spíše zbytky zdí věže s pozůstatkem příkopu. Výstup na zříceninu je poměrně obtížný, zejména pro malé děti.

Žlutá turistická stezka vede také kolem areálu Hamžova mlýna ze začátku 19. století. Výlet končí v obci Oslava.

Víte, že údolím Oslavy vede jedna z nejstarších obchodních tras Evropy? Výlet Nesměřským údolím znamená dobrodružnou cestu po stopách obchodníků se solí.

Údolím řeky šli muži. Už si ani nevzpomínali, kolikrát vyměnili zboží na hřbetech koní za peníze, kolikrát měnili vzácné látky a koření za rozinky a pryskyřici, co získali za med a za jaký tovar směnili sůl. Prach, pot, únava strach z lupičů a komáři. Ječné pivo, smrad a bolest hlavy.

To vyprávěli v krčmách a hospodách, takové řeči vedli u ohňů. Jenže bylo i něco jiného. Vzrušení z bitek, radost z dobrého obchodu, ženy a nevídané cizokrajnosti. „Klepáči, už jsi tady byl?“

„Znám to tu, hrádek nad řekou stráží stezku a v osadě uděláme dobrý obchod. Za sůl dávají stříbro!“

Polední slunce pálí a kupci zastavují. Voda z řeky pro koně i muže.

Někteří lupičské šípy ani neviděli. Padli na zem pod salvou z hrádku, který měl klidný odpočinek hlídat. „Taste meče! Lapkové!

Zbojníci se pochechtávali nad vidinou snadné kořisti a s křikem se řítili z kopce. Kupci chraptěli bojem a očekávali srážku. Byla krátká. Muži, dobře vyzbrojení a světem zjizvení získali rychle převahu. „To nebyl strážný hrad, ale sprosté lupičské doupě. Vypalte tu zablešenou díru a mrtvoly hoďte do řeky. Cesta musí být zase bezpečná.“

ČERTI, VODNÍCI A DRAHOKAMENÍ

Pověsti o pokladech a překročení hráze přehrady; půldenní trasa pro pěší s většími, na kole i s menšími dětmi; možnost občerstvení ve vesnických prodejnách

12 km | 15 km

Velké Meziříčí – Mostiště – Vídeň – Martinice – Velké Meziříčí

Z Velkého Meziříčí do Mostišť vede trasa buď přímo po silnici, nebo kolem Oslavy po polní cestě. V Mostištích je první zastávka u **kostelíku Sv. Marka** na kopci ve vsi. Je to původně románská kaple a zbytky starého stavebního slohu lze ve zdech kostela najít dodnes. Ojedinělý je zdejší **skládací vyřezávaný oltář**.

Za kostelíkem jsou k vidění **zbytky hradu**, který byl rozbořen asi v 15. století.

Z Mostišť do Vídně se dá projít dvěma způsoby. Dobrodružnější trasa vede směrem na Olší nad Oslavou, Nemocnici sv. Zdislavy a pak přes hráz přehrady. **Sypaná hráz** a výhled na jezero za mírnou zacházku stojí.

Kratší cesta do Vídně vede po silnici.

Vídeň, kromě jména, které prý vzniklo od slova vidět, nabízí i tzv. **Ambrožovu alej** s několika desítkami dubů. Mezi obcemi Mostiště, Vídeň, Olší nad Oslavou a Bory se dají na polích a stráních najít kouzelné záhnědy, **turmalíny** a další vzácnější kameny.

V Martinicích se patron sv. Martin připomíná rohlíčky ve tvaru podkovy, které se zde pečou o pouti. V obci se v polovině minulého století odlévaly kostelní zvony.

Polní cesta z obce vede na velkomeziříčský Fajtův kopec se sjezdovkou, lyžařskou chatou a **jedinečnou rozhlednou** s výhledem na panorama města a okolí i kaňon Oslavy.

Kostel Sv. Marka v Mostištích

Vite, že hledači pokladů v minulosti pracovali bezmála profesionálně? Ani Velké Meziříčí nebylo výjimkou. Už proto, že starých legend o pokladech se ve městě a okolí vyprávělo hned několik.

„Určitě je to tady?“ Tichým předpůlnočním lesem je slyšet jen supění z námahy. Poklad z Krásné Hory, rozvalin hradu v Mostištích, za těžkou kopáčskou práci ale stojí. „Už kutáme dlouho, do půlnoci to musíme mít hotové.“

Mostišťský ponocný dal k ústům roh. Místo známého troubení ale hrom a blesk a vsí se šíří zápach. Spáči jsou na nohou. Bouřka za jasné noci?

Roztrhaná těla hledačů našel hajný už třetí den. Ne na Krásné, ale na Smírčí hoře. Až tam je prý ďábel, který poklad hlídá, zanesl.

MÁME RÁDI ZVÍŘATA

Celodenní náročnější rodinný výlet za zvířaty i rostlinami jižní Vysočiny, pěšky i na kole.

15 km

Velké Meziříčí – Balinské údolí – Uhřínov – Šeborov – Hrbov – Amerika – Velké Meziříčí

Přírodní park **Balinské údolí** tvoří okolí říčky Balinky, druhé ze dvou řek, které mají v Meziříčí soutok. Amatérští přírodovědci uvítají možnost vlastního pozorování, ale zejména informační soustavu **naučné stezky**, která údolím vede. Je součástí celého systému, popsaného v následující kapitole Naučné stezky. Ten je ideálním společníkem pro ty, kteří chtějí v přírodě trávit delší čas. Řeka tvoří výrazné zákruty a její břehy jsou porostlé nejrůznější typickou flórou. Celé údolí je také domovem vzácných a chráněných **živočichů a rostlin**.

Po modré značce vede cesta až do Balin, kde stojí zajímavá **kaple** se zvoničkou. Modrá stezka pokračuje do Uhřínova, kde je na návsi novodobý kostel ze začátku 20. století a hřbitov s hrobem významného katolického básníka **Jana Zahradníčka**.

Už bez turistického značení (ovšem jako zeleně značený okruh komplexu naučných stezek - viz další dvoustrana) vede cesta do osady Šeborov a pak polní cesta do Hrbova. Zdejší výhled prý obsáhne osm kostelních věží a 40 okolních obcí. V Hrbově je nově přestavěná kaplička sv. Václava (1996) a pamětní deska zdejšího rodáka, pilota 311. československé bombardovací perutě R.A.F. npor. **Karla Novotného**. Přes vrch **Okrouhlice** (547 m) vede polní cesta k velkomeziříčské samotě Amerika, kde je dnes hotel.

Víte, že František Skřivan měl jako člen městské rady na starosti školství? Mimo jiné také půjčoval svým sousedům české knihy a časopisy a uspořádal první českou hudební akademii na Moravě.

Už se mu zase smáli. František Skřivan zlostně odkopl boty do kouta. Palacký, Jungmann a Čelakovský by to s velkomeziříčskými sousedy už vzdali. I jeho přítel, Karel Havlíček Borovský, měl pro ně jen ostrá slova. ***„Nosil kosu do forkosu, nosil mouku do mlýna, Medříč nosil gatě z pytle, Medříč to je dědina,“*** *psal Skřivanovi havlíčkobrodský satirik krátce před tím, než musel opustit vlast.*

Doktor Skřivan měl ale tvrdou hlavu. Nové objevy v zemědělství, vynálezy a české sebevědomí brzy zvítězí. „Amerika,“ zaklínal se v kruhu posměváčků Novým Světem. „Nač jezdit přes půlku světa, blahobyt je možný i tady!“ hřímal na hlavy řemeslníků a sedláků. Vysvětloval a přesvědčoval. Ukazoval, jak pěstovat zeleninu a obilí novátorským způsobem, aby měl zemědělec velký zisk.

František Skřivan, velkomeziříčský buditel, svůj zápas o lepší život nikdy nevzdal. Samota Amerika, kde v 30. letech 19. století ukazoval nové pěstební postupy a tím utlumil vlnu vystěhovalectví, stojí u města dodnes, alespoň po jménu.

NAUČNÉ STEZKY: BALINSKÉ A NESMĚŘSKÉ ÚDOLÍ

Nejméně dvoudenní náročnější rodinné pátrání po flóře a fauně říčních údolí. Pěšky i na kole. mimořádně vhodné pro milovníky přírody, zábavné, užitečné a poučné i pro ostatní. Trasa vede výhradně po speciálně značených naučných stezkách, navržených pro celé rodiny.

OKRUH BALINSKÝM ÚDOLÍM 15 km

Nástupní místo: u silnice V. Meziříčí--Uhřínov naproti odbočce k hotelu Amerika

Sjízdnost pro cyklisty, kočárky: ano v úseku V. Meziříčí – Baliny – Uhřínov – Šeborov, Svařenov – Hrbov – V. Meziříčí | obtížně sjízdný povrch v úseku Šeborov – Svařenov

Zastavení:
Vývoj terénu
Bobr a vydra
Básníci naší krajiny
Louky a pastviny
Polní krajina
Rybníky

OKRUH NESMĚŘSKÝM ÚDOLÍM 16 km

Nástupní místo: odbočka ze silnice V. Meziříčí – Petráveč, most přes řeku Oslavu u čistírny odpadních vod

Sjízdnost pro cyklisty, kočárky: ano mimo úsek Petráveč – V. Meziříčí (úsek lze objet po silnici)

Zastavení:
Čistírny a čistění vod
Osídlení
Křoviny
Kameny
Ryby řeky Oslavy

TRASA NESMĚŘSKÝM ÚDOLÍM 3 km

Nástupní místo: odbočka ze silnice V. Meziříčí – Petráveč za bývalým lihovarem (dnes POEX)

Sjízdnost pro cyklisty, kočárky, vozíčkáře: ano k panelu *Jak to vidí motýlice*, poslední úsek trasy po nezpevněné cestě

Zastavení:
Nahmatejte svět žížal!
Zahrajte si s kobylkou!
Co voní lýkožroutovi?
Jak to vidí motýlice?
Co chutná pestřence?

PROPOJENÍ BALINSKÉHO A NESMĚŘSKÉHO ÚDOLÍ 7 km

Nástupní místo: ze zelené/červené stezky (u panelu *Mapa naučných stezek*) nebo z oranžové trasy v Nesměři u Práškovy hájenky

Sjízdnost pro cyklisty, kočárky: převážně zpevněná cesta

Zastavení:
Živočichové kulturní krajiny
Kulturní lesy
Přírodě blízké lesy
Rekreace, turistika, chataření

Naučné stezky v údolích velkomeziříčských řek vás pobaví i poučí. Nic lepšího pro své děti široko daleko nenajdete.

TRASA BALINSKÝM ÚDOLÍM 5 km

Nástupní místo: u silnice V. Meziříčí-Uhřínov naproti odbočce k hotelu Amerika

Sjízdnost pro cyklisty, kočárky, vozíčkáře: zpevněná cesta, hůře sjízdná pro vozíčkáře od panelu *Mapa naučných stezek*

Zastavení:
Přírodní park Balinské údolí
Řeka a lidé
Ryby v řece (interaktivní)
Stromy (interaktivní)
Tajemné jezírko
Tvář krajiny
Dravci (interaktivní)
Lesní porosty
Hmyz v lese (interaktivní)
Mapa naučných stezek (interaktivní)
Pěvci (interaktivní)
Louky a pastviny
Pobřežní porosty (interaktivní)
Říční dno (interaktivní)
Život v řece
Mlýny (interaktivní)

Každá výprava na jedinečné naučné stezky v okolí Velkého Meziříčí začíná v Turistickém informačním centru, kde jsou k dispozici materiály s návody k vašemu pátrání. Zároveň zde děti mohou získat i malého tištěného průvodce se zábavnými tajenkami.

Ideálním průvodcem je také speciální webový portál naucnestezky.mestovm.cz.

Zde jsou veškeré informace o tom, co lze v údolích obou řek vidět a zažít, také mapy, fotografie, anebo třeba webový formulář pro dotazy. Stránku můžete navštívit také prostřednictvím QR kódu v pravém horním roku stránky.

Je třeba si tedy jen zvolit trasu podle délky a obsahu a dobrodružná expedice za poučením i zábavou může začít.

JEDE JEDE MAŠINKA

Vlakem na Křižanovsko, výstup na Svatou Horu u Kadolce; půldenní rodinná trasa; bez možnosti občerstvení

Velké Meziříčí – Křižanov – Sviny – Kadolec a zpět

Velké Meziříčí leží na železniční trati Křižanov – Studenec. Výlet začíná cestou lokálkou na nádraží **Křižanov**, které ovšem leží asi 1,5 kilometru od obce. Zelené turistické značení vede do Svinů, kde je k vidění kaplička s **dřevěnou zvonicí**. Ze Svinů je červené značení až do **Kadolce**, vede kolem sportovního letiště a mezi soustavou rybníků.

Z Kadolce je středně obtížný výstup k cíli výpravy, na **Svatou Horu** (679,3 m). Na vrcholu je socha sv. Zdislavy, pamětní kniha a informační panely.

Cesta na Svatou Horu

Víte, že o dětství a mládí svaté Zdislavy není příliš zpráv? spekuluje se pouze o její klášterní výchově. Jedno je ale jisté: rané dětství prožila v Křižanově.

Jednou bude zbožňovaná, čistá a svatá. Teď je to malá bosá holka, co si nejraději hraje na loupežníky a na kopci nad vsí má v dutém stromě svoji lapkovskou jeskyni. Běhá po lese a střílí na šišky. Sama. Dívá se z kopce a vidí děvče ze vsi s hrnkem borůvek a velkého, černého medvěda.

Jednou bude milovaná, starostlivá a pracovitá. Teď je to malá holka, co nejraději plete věnečky z pampelišek a ve vodě hledá obraz světa. Míří lesem do kopce a do hrnku sbírá borůvky.

Jednou bude jeho kůže ozdobou zámecké knihovny. Teď je to velké zvíře, cítí vůni borůvek a čerstvého chleba z dívčiny kapsy.

Ó, dřevěná loupežnická bambitka na odehnání medvěda stačit nebude! Úkryt hledá v jeskyni a křičí: „Poběž sem!“ V úzkosti se modlí tak, jak se bude modlit celý život. V úzkosti o život bezbranných tak, jak se bude bát celý život.

Rána z myslivcovy pušky a šťastný konec. Modlitba Zdislavy z Křižanova, svaté Zdislavy z Lemberka, ochránkyně trpících a soucitných, možná pomoc přivolala, možná sama pomohla.

PO STOPÁCH POUTNÍKOVÝCH

Drobné sakrální stavby na cestě tradičního procesí, kostely a rekreační oblast netínských rybníků; půldenní trasa pro pěší s většími, na kole i s menšími dětmi; možnost občerstvení v restauraci v Netíně

Velké Meziříčí – Lavičky –Závist - Netín a zpět

Každý rok o srpnovém svátku Nanebevzetí Panny Marie jde procesí z Velkého Meziříčí do Netína. Lidé si tak připomínají odvrácení velkého moru, který v roce 1714 v Meziříčí zabil 372 lidí. Trasa, kterou se poutníci každoročně vydávají, je lemována kříži a kapličkami.

Začíná ve Velkém Meziříčí v zámeckém parku u dálničního mostu Vysočina a pokračuje k vrcholu **Tři kříže**, kde kromě kapličky opravdu tři kamenné kříže jsou. Je značená červenou barvou. Pokračuje po stezce k samotě **Loupežník** a bývalé asfaltové polní cestě k neužívanému **lomu**. Ten může být zastávkou, kde si lze při troše opatrnosti dobře odpočinout. Kameny a skalní stěny lomu jsou domovem zajímavých suchomilných rostlin a živočichů.

Červená stezka dále vede do obce Lavičky, kde rozhodně stojí za vidění novodobý **kostel Sv. Zdislavy**, který postavili místní v letech 1991–1994. Kostel stojí na návsi.

Dále po červené je malá obec Závist s velkým rybníkem a šindelem krytou **zvoničkou**. Trasa pak vede polní cestou přes hráz Netínského rybníka. Oblast je velkou chatovou kolonií, rybník sám je vyhledávanou lokalitou pro letní koupání.

Netín nabízí cíl putování, farní **kostel Nanebevzetí Panny Marie** a novogotickou **hrobku Lobkoviců**. Kostel je původně gotický, barokní přestavba nese stopy významného stavitele J. B. Santiniho.

Ke hrobce za kostelem vede nově opravená kamenná křížová cesta s obrázky a kolem jsou na stromech tabulky světců.

Hrobka se zastavením křížové cesty

Netín

Víte, že pověsti z Velkého Meziříčí a okolí se poměrně často zabývají otázkami víry?

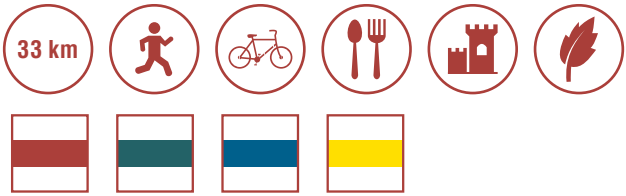
Takovou neúrodu v Netíně nikdo nepamatuje. Zima s holomrazy, suché jaro a studené léto vyprázdnily sýpky, pak pole a louky a nakonec i chlévy. Sedlák Hromada si ale se vším věděl rady. „Když pomůže každému, pomůže i mě.“ V noci, aby ho nikdo neviděl, odnesl prastarý obraz Bohorodičky z hráze rybníka domů. Postavil oltář, zapálil svíčky a šel se podívat na pole, jak medicína zabrala. „No, zatím nic nevidím, ale zítra už to bude určitě lepší.“

Večer zapálil další svíčku a šel spát. Probudil ho tichý hlas: „Vrať mne...“ Hromadovi se udělalo mdlo. Bílá postava jej nenechala na pochybách, co a kam má vrátit. Obul boty, popadl svatý obraz a zastavil se až u lípy, na které odedávna visel. „Nechci úrodu, nechci mléko, nechci peníze, jen ať se mi nic nestane,“ šeptal.

Ráno zastihlo u obrazu na hrázi už jiného poutníka. „Tentokrát to šlo docela snadno,“ usmála se na ženu na ikoně babička Hromadová, narovnala křivě visící rám a spiklenecky mrkla.

ZAPOMENUTÉ SVĚTLO

Na východ za Jakubem Demlem; velmi náročná celodenní trať pro pěší i cyklisty; občerstvení ve vesnických prodejnách a restauracích

Velké Meziříčí – Lhotky – Sviny – Ořechov – Jabloňov – Tasov – Nesměřské údolí – Velké Meziříčí

Červené značení vede z Velkého Meziříčí do Lhotek. Trasa míjí **kapličku sv. Václava**, kam se za 1. světové války chodily ženy modlit, aby se jim muži vrátili z bitev domů živí a zdraví. Stezka pokračuje do Svinů, kde se na ni napojuje zelené značení do Ořechova. Zelená stezka vede mezi loukami a soustavou rybníků. V Ořechově se kdysi těžila železná ruda a zpracovávalo železo. Dnes jsou zde v provozu kamenolomy.

Modrá značka vede z velké části lesem z Ořechova do Jabloňova. V obou obcích jsou restaurace s obědy.

Do Tasova z Jabloňova trasa pokračuje stále po modré značce a těsně po příchodu do Tasova je po levé straně **vila Jakuba Demla**. Je přístupná po dohodě, básníka připomíná pamětní deska (1999) a malá expozice. **Hrob Jakuba Demla** je u kostela Sv. Petra a Pavla. V budově staré školy je Literární památník Vysočiny, který připomíná nejen Jakuba Demla, ale i řadu dalších umělců, životem nebo dílem spjatých s Vysočinou. V Tasově stojí za navštívení i zřícenina tvrze **Hrádek**.

Modrá značka pokračuje k řece Oslavě, kde je další cíl, zřícenina hradu **Dub**. Podél řeky trasa pokračuje až do Oslavy, kde se napojuje na žlutou, která vede malebným Nesměřským údolím až do Velkého Meziříčí.

Víte, že autentické záznamy z čarodějnických procesů ve Velké Bíteši se dochovaly v tzv. Smolné knize, která byla i novodobě vydána v letech 1973 a 1979?

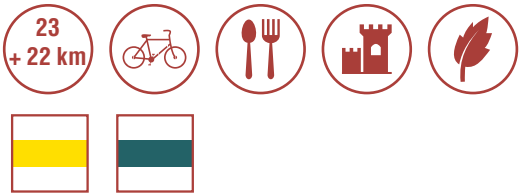
Když plameny vystoupily až k jejím nohám, vzpomínala na svůj dvůr v Tasově. Když se jí do nohou zakousla nesnesitelná bolest, vzpomínala na milý kostelík ve vsi. Jak jí to mohli udělat? Neměla majetek, nepomlouvala, neznala nikoho, kdo by jí projevil nepřátelství.

Proces. Bezcitný kolotoč otázek, na které neexistují správné odpovědi. Nic z toho, co řekla, neukončilo mučení a trýzeň. Řekla by cokoliv, aby toho nechali. Udělala by cokoliv, aby ji rychle zabili.

Selka Dorota Vitoušková z Tasova, první oběť rozsáhlých čarodějnických procesů ve Velké Bíteši se už nikdy nedozvěděla jména sousedů a známých, kteří na popravišti skončili také.

OSLAVA VLAKEM A NA KOLE

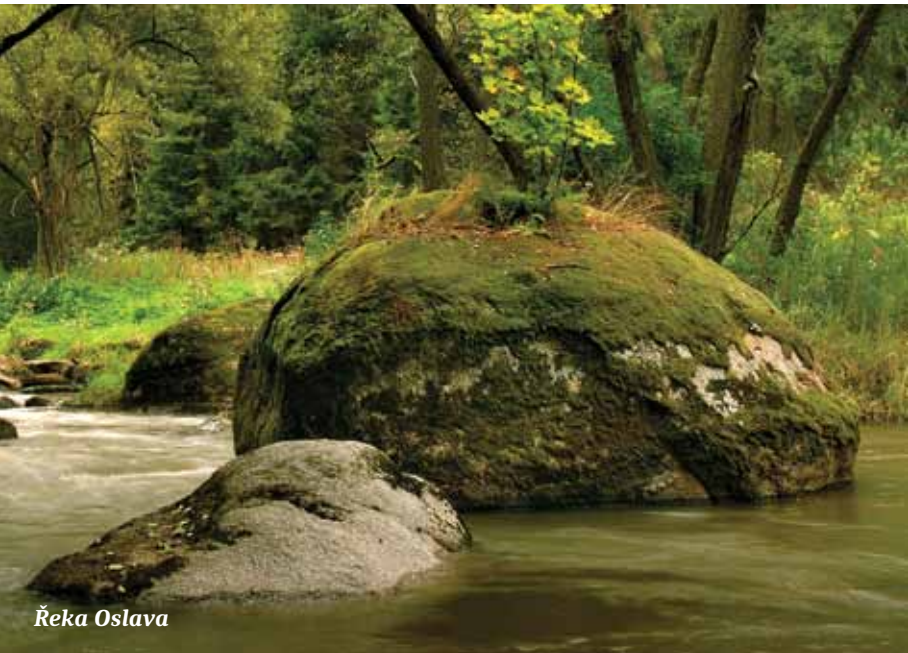
Celodenní cyklotrasa kolem řeky pro rodiny s většími dětmi, občerstvení ve venkovských prodejnách či ve vinárně ve Vanči

Velké Meziříčí – Studenec – Pyšel – Nesměřské údolí – Velké Meziříčí

Lokálkou do Studence a žlutou stezkou ze Studence do Pyšele. Hned za Studencem je při cestě **kámen s pamětní destičkou** fotografa J. Kytnara. V Pyšeli je na návsi k vidění ojedinělá **gotická tvrz** ze 14. století, která později sloužila jako sýpka. Při kratší zajížďce směrem na Častotice je u cesty **smírčí kámen** neobvyklého tvaru na místě, kde odmítnutý nápadník zabil novomanželku s ženichem, když šli o svatbě z pyšelského kostela. Trasa v Pyšeli opouští žluté značení a vede bez turistických značek směrem na Vaneč. Odtud vede zelená značka po cyklostezce kolem řeky Oslavy, míjí zříceninu hradu Dub a samotu Papírna, kde bydlel spisovatel a knihvazač Stanislav Vodička. Žlutá stezka pak vede **Nesměřským údolím** zpět do Velkého Meziříčí.

Trasa je sice velmi dlouhá, vede však většinou rovinatým terénem, a tak je vhodná pro celodenní rodinný výlet na kolech.

Řeka Oslava

Pyšelská tvrz

Víte, že šumař a čert se vyskytují v lidových pověstech všech slovanských národů?

„To bude noc," pomyslel si šumař, kterému nocleh ve zchátralé strašidelné papírně u řeky doporučil napůl opilý hostinský. „No co, strach má velké oči."

O půlnoci to začalo. Šramot, vytí a kvílení muzikanta probudily, a protože nevěděl, odkud vůbec ty zvuky pocházejí, přehlušil je svými vlastními houslemi. Čert, kterým jej hostinský strašil, nakonec opravdu přišel. Tedy co čert, ďábel!

Starý kožich, sazemi pomazaná tvář a kravské rohy, přivázané provazem. Houslista už byl opravdu rozmrzelý. Nejdřív si z něj utahuje před chlapy v hospodě a teď ještě tohle. „Tu máš, ďáble!" Pádná sukovice pocestného a pivo v hlavě čertově udělaly svoje.

Rohatý přízrak se už ve staré papírně v Nesměřském údolí nikdy neobjevil. Pověst o muzikantovi, který holí učil čerta hrát na housle, se vypráví dodnes.

KAMENY A VĚTVIČKY PRO MALÉ VÝZKUMNÍKY

Pěšky, na kole i autem za přírodními krásami a na mravenčí safari v okolí Borů; možnost občerstvení ve vesnických prodejnách

Velké Meziříčí – Lavičky – Netín – Bory – Cyrilov – Vídeň - Mostiště – Velké Meziříčí
Velké Meziříčí – Bory – Cyrilov – Vídeň – Mostiště – Velké Meziříčí

Trasa má dvě varianty. Zdatnější pěší a cykloturisté mohou zahájit po červené přes Tři kříže, Lavičky s novodobým kostelem, Závist a Netín s poutním kostelem Nanebevzetí Panny Marie a hrobkou Lobkoviců. Trasa pak pokračuje po žluté přes řeku Oslavu k lokalitě **Rasůveň**. To je vrchol kopce se zbytkem původního bukového a jedlového **smíšeného pralesa**.

Žlutá stezka pokračuje do Borů s farním kostelem Sv. Martina. Z Borů vede cesta opět do rozlehlého Borského lesa, tentokrát na **Mrázkovu louku**. To je rašeliniště s chráněnými mokřadními rostlinami. Jde o součást stále rozšiřované naučné stezky **Poznáváme Bory**, která zahrnuje nejen přírodní a **mineralogické zajímavosti**, ale i památky a ekostavby na katastru obce.

Cesta se vrací do Borů a odtud pokračuje do nejvýše položené obce Velkomeziříčska, Cyrilova (620 m). Cyrilov slouží jako základna k výpravě na Holý vrch (662,2 m), odkud je vidět velká část Velkomeziříčska a sousedního Žďárska. Opačným směrem vede cesta k přírodní památce Dobrá voda, bažinaté oblasti, kde rostou vlhkomilné rostliny a středoevropský druh orchidejí – vstavače. Projít si můžete také **mravenčí rezervaci**. Naučná stezka Šebeň je totiž jediná stezka v ČR, která je věnovaná lesním mravencům. V tomto zvláště chráněném území je v lese více než 1200 mravenišť. Jde o největší soustředěný výskyt lesního mravence druhu Mravenec pospolitý (*Formica polyctena*) v ČR.

Okolí Borů a Cyrilova patří k významným nalezištím záhnědy, slídy, růžových a černých turmalínů, růženínů a granátů. Kámen **cyrilovit** dokonce nese podle místa svého objevu jméno. Z Cyrilova se trasa přes Vídeň a Mostiště vrací do Velkého Meziříčí.

Druhá varianta trasy je kratší a méně rozmanitá, za přírodními památkami Borů a Cyrilova vede z Velkého Meziříčí přímo přes Mostiště a Vídeň.

NAUČNÁ STEZKA ŠEBEŇ

NAUČNÁ STEZKA POZNÁVÁME BORY

Víte, že hejkal má rád zabijačkové pochoutky? Obzvláště má tedy spadeno na každého, kdo si přes les nese výslužku

„Hej!“ Lesem se ozývá křik. To mladý Chrástek z Borů samou radostí z mladosti a síly jen tak pokřikuje. „Hej!“ ozve se z dálky. Chrástek se zaposlouchá. Znělo to jako dívčí hlas. „Kdo jsi?“

„Hej!“ Bylo to blíž a nebyla to dívka. Spíš chlapec. „Hej!“ Ne chlapec, chlap. „Hej!“ Pořádné chlapisko. A pořád se blíží.

Chrástek slyší volání jakoby ze všech stran. „Hejkal,“ vzpomíná si na dědečkovy báchorky, kterým se smál. Najednou má na zádech břemeno. „Hej,“ zachroptí mu břemeno do ucha.

Chrástek běží jako kůň, vyhazuje a snaží se hejkala setřást. Podle dědečka to půjde až na kraji lesa. Už je blízko prvních domů. „Hej,“ zakřičí mu do ucha strašidlo naposled a Chrástek bez dechu vklopýtá do prvního stavení.

„Hej,“ řekne hajný Müller tiše a vrací se zpět do lesa. Teď už tichého.

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM VELKÉ MEZIŘÍČÍ

Radnická 29/1
59413 Velké Meziříčí
tel: 566 781 047
e-mail: ic@velkemezirici.cz
www.velkemezirici.cz

» památky a zajímavosti ve městě a okolí
» tipy na výlety
» kontakty na sportovní a volnočasová zařízení
» kulturní a společenský kalendář
» historie města
» ubytování a stravování
kompletní servis na
www.turistikavm.cz

PODPOŘIL Kraj Vysočina FOND VYSOČINY

Vydalo město Velké Meziříčí, www.velkemezirici.cz
text: Petros Martakidis, foto: Jiří Michlíček, Pavel Pavelka a archiv TIC
design: PETROS www.martakidis.cz

© Město Velké Meziříčí 2019